

A roma kultúra a többség és a kisebbség ügye

Interjú Kállai Katalin romaügyi biztossal

Katonáné Kállai Katalin 2004. február 1-jétől a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának (NKÖM) romaügyi miniszteri biztosa. Az októberi tisztújító kongresszuson a Magyar Szocialista Párt elnökségi tagjává választották, így ő az MSZP legmagasabb rangú roma politikusa. „Civilben” a Pécsi Tudományegyetem politológia szakán folytatott doktori (PhD) tanulmányokat. Férjezett, két gyermek anyja.

– Az Ön februári kinevezése előtt a NKÖM-ben nem volt egyszemélyi felelőse a roma kultúrának. Mit tekintett legsürgősebb feladatának, amikor átvette hivatalát, s történt-e valamiben előrelépés, mióta miniszteri biztos felügyeli a roma kultúra ügyét?

– Szívügyemnek, gyors intézkedést igénylő problémának tekintem a rendszerváltás után utcára került roma zenészek helyzetének rendezését. Magyarországon jelenleg mintegy háromezer nemzetközileg is elismert, magas színvonalú cigány zenész van munka nélkül. Amióta megtörtént ugyanis a vendéglátóipar magánosítása, megszűnt az állami támogatás. Az intézmények új tulajdonosai a magas illetékfizetési terhek miatt lemondtak az élőzenekarok, a cigány muzikusok alkalmazásáról. Az ő gondjaik megoldására megvalósítható elképzelést dolgoztunk ki, amely hamarosan államtitkári bizottsági ülés elé kerül. A javaslat a vendéglátóhelyeknél érdekeltiségi rendszert hozna létre, hogy a járulékfizetési rendszer módosítása révén érdekeltté tegye a tulajdonost cigány zenekarok és tánczenekarok szerepeltetésében.

– A cigány kultúra más ágazatainak – a képzőművészetnek, irodalomnak – a támogatására milyen elképzelései vannak?

– Szeretnék egy roma színházat létrehozni, de ez komolyabb beruházást igényel és ehhez a mostani gazdasági helyzet nem túl kedvező. Három roma társulat is van, amelyeknek még nincs saját színházuk, de a Bárka Színház, befogadó színházként fellépési lehetőséget biztosít a számukra. A NKÖM jelentős, a társulati tagok szavaival élve „korábban nem látott” támogatással segíti működésüket. Tervezzük egy cigány múzeum létrehozását is. Ez szintén hosszabb távú elképzelés. Mostanára azt sikerült elérnünk, hogy az „év múzeumai” címmel kitüntetett intézmények közül tizenhárom jelentkezett, hogy hajlandó otthont adni a roma művészetet bemutató kiállításoknak. Több múzeumnak jelenleg is van roma tárgyú kiállítása. A minisztérium roma képzőművészeti vándorkiállítások megszervezését tervezi. Ezen a területen nagy előrelépés történt: az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) Dohány utcai székházában felújítanak egy részt, ahol egy kis, múzeumszerű bemutató hely működhet. A Száztagú Cigányzenekarnak és a különböző folklór együtteseknek is a Dohány utcai székházban lesz próbaterme.

– Milyen konkrét támogatásokat nyújt a NKÖM a cigány kultúra alkotásainak népszerűsítéséhez?

Nyári Gyula felvétele

– 2005-ben a Kossuth Kiadó gondozásában megjelenik Péli Tamás, az első nagy európai színvonalú cigány festőművész albuma. Tudomásom szerint március végére kerül a könyvesboltokba. A NKÖM ehhez az albumhoz komoly támogatást nyújtott. Másik szívügyem az egyik legnagyobb ma élő roma képzőművész, Szentandrassy István most készülő, García Lorca-sorozata, amely szerintem Európában is egyedülálló, és nemzetközi bemutatásra is érdemes. Szeretném, ha jövőre Szentandrassy alkotásai is albumban jelennének meg. Az a törekvésem, hogy ha erre lehetőség van, minden évben jelenjék meg egy cigány képzőművészt bemutató album, ami széles körben ismerteti, hozzáférhetővé teszi a roma alkotók tevékenységét.

– Milyen költségvetés fölött rendelkezik a roma kultúra miniszteri biztosa, és ebből milyen pályázatokra ad támogatást?

– Hiller István miniszter úr százmillió forintos keretet biztosított, ebből 57 millió jut a nemzeti kisebbségeknek és 43 millió a roma kulturális szervezeteknek. (Azonos kerettel dolgozunk egyébként a jövő évben is.) Úgy döntöttünk, hogy három témakörben – rendezvények, táboroztatás, és irodalmi alkotások – írunk ki pályázatokat. Idén a beérkezett pályázatok 85%-a részesült támogatásban a minisztériumi alapból.

Szeretnénk a pályázati rendszert teljes egészében új alapokra helyezni, hiszen a roma kultúrára szánt összegek minisztériumonként vannak elosztva a költségvetésben. Ahhoz hogy eredményeket tudjunk elérni, csoportosítani kell a különböző pénzüsségeket, és olyan rendszert kell kialakítani, amely mindenki számára érthető, hozzáférhető s egyszerű. Jelenleg a pályázatok beadási határideje az egyes minisztériumoknál és alapítványok-

nál különböző időpontokban van, más az elszámolási rendszer, és más dokumentumok szükségesek a különböző helyeken. Ezt kellene egyszerűsíteni. Meg kellene határozni, melyek azok a témakörök, amelyek fontosak a roma társadalom számára, s amit pályázati úton lehetne támogatni. Szerintem nagy szükség van a roma kulturális lapok segítésére, támogatni kell a médiát, a roma rádiót és roma televíziót, a dokumentum- és ismeretterjesztő, tényfeltáró filmek készítését. Nagyobb odafigyelést igényelne a gyermekek nyári táboroztatásának megszervezése is. Úgy gondolom, hogy egy szakmai kollégiumnak kellene meghatározni, hogy milyen területen írunk ki pályázatot, ami leegyszerűsítene magát a pályázati rendszert is, és egyúttal megoldaná a monitorozást. Látnánk, hogy melyik az a szervezet, amelyik kapott támogatást. Ha egy kézben van a dolog, nem lennének párhuzamosságok, áttekinthetővé válna a pályázati rendszer. Én közös pályázati kiírásra gondolok: egy táboroztatási programhoz például lehetne igényelni forrásokat a minisztériumoktól, és az ezzel kapcsolatos kulturális programokra tőlünk kapná a pályázó a szükséges anyagi támogatást.

– Október közepén Önt az MSZP-kongresszus a párt elnöksége tagjává választotta. Hogyan tud megbirkózni ezzel a kettős feladattal, találkozik-e a két feladatkör egymással?

– Nem könnyű dolog, nincs időm unatkozni, de én ennek örülök. Számomra az MSZP-elnökségi tagság megtisztelő és egyben szakmai kihívás is. Jelenleg is tanulok a pécsi egyetemen, politológiai doktori disszertációmát készítem, hogy a jövőben ezen a pályán dolgozhassak. Nem csak személyes sikerként élem meg, hogy tagja vagyok az MSZP vezetésének, mindenekelőtt annak örülök, hogy ennek a kormánynak és az MSZP-nek fontos a roma ügy. A rendszerváltás előtt és a rendszerváltás óta most először történik meg, hogy egy párt legfelső döntéshozó testületébe bekerül egy roma származású személy, s ezt én nagyon pozitív üzenetnek tekintem. A feladatomat segíti az, hogy roma származású vagyok, így belülről látom a problémákat. A civil szervezetek, az OCÖ, a cigány művészek kirobbanó örömmel fogadták a kinevezésemet, és büszkéek rá. Számomra erőt ad, hogy az ő érdekükben, és természetesen a közös ügy érdekében dolgozzam, hiszen nemcsak a romák ügye, az hogy a magyarországi cigányság helyzete javuljon, hogy elinduljon Magyarországon a romák integrálódása. Ennek a folyamatnak még csak a kezdetén vagyunk, de jó irányban haladunk.

– November elején küldöttség élén Brüsszelben járt. Kikkel találkozott, mi volt a célja a látogatásnak?

– Az OCÖ és a roma civil szervezetek képviselőinek huszonnégy tagú delegációjával mentem. Lévai Katalin, az Európai Parlament képviselő asszonya meghívásának tettünk eleget. Részt vettünk az EP szocialista frakciójának ülésén, ahol biztosítottak bennünket arról, hogy fontosnak tartják a roma ügy kiemelten történő kezelését. Az Európai Unióban persze nem kizárólag a magyar romák helyzetéről van szó, Európa különböző országaiban legalább 8-10 millió roma él, siralmas helyzetük mindenféleképpen javításra szorul.

Örülök, hogy elsőként a magyarországi delegációt fogadták a brüsszeli parlamentben, mert azt gondolom, hogy ennek komoly hírértéke van az EU-ban. A látogatás megszervezésében komoly szerepe volt Lévai Katalinnak. A képviselő asszony létrehozott az EP-ben egy frakciók közötti munkabizottságot, ami az EU-pénzek elosztását hivatott ellenőrizni. Lévai Katalin decemberben itthon lesz, akkor beszéljük meg, hogyan lehet rendszeressé tenni a találkozásokat a cigány önkormányzatok, a kisebbségi és a civil szervezetek képviselőivel. A cél kidolgozni azt a rendszert, amely biztosítja a meglévő EU-támogatási keretekhez való hozzáférést. Azért fogok lobbizni a különböző minisztériumoknál, hogy az EU-s pénzalapok tényleg oda kerüljenek, ahová szánták őket. Ez úgy működik, hogy az EU a mindenkori kormányoknak adja a támogatásokat, és a kormányok határozzák meg, hogy milyen területre kívánják ezeket fordítani, s hogyan lesznek felhasználva.

– Hogyan tud a teljes embert követelő politikusi feladatok mellett megfelelni a hagyományos női szerepeknek? Jut-e ideje a hatéves Misire, gimnazista kislányára, Kátára? Hogyan osztoznak a háztartási munkákon a férjével?

– A napnak 24 órája van, de ha 48 lenne, az is kevés lenne. Ezt csak úgy lehet tisztességgel csinálni, ha az ember mögött olyan családi háttér van, amelyet én magam mögött tudhatok. A férjem a vendéglátóiparban dolgozik, tehát neki is nagyon kevés szabadideje van, de azért együtt mindent megoldunk. A bevásárlást a párommal közösen intézzük, de a lányom is nagyon sokat segít. Telefonon megmondom neki, hogy mit kell venni, s így meg tudjuk oldani a dolgokat. A háztartási munkákat is közösen csináljuk, a párom mindenben részt vesz, mindenki besegít, még a kicsi is. Arra törekszünk rá, hogy a fiunkat közösen vigyük óvodába. Minden reggel én öltöttem őt, arra mindig odafigyelek, hogy a gyerekeimmel foglalkozzam. Nekem fontos a munkám, fontos a karrier is, mert szeretnék tenni azért az ügyért, amire vállalkoztam, de az életem középpontjában továbbra is a családom áll. Néha úgy érzem, még többet kellene velük lennem, s amikor vidéki útra megyek, ha ez megoldható, ők is elkísérnek. A fiam négy éves kora óta a Fradiban focizik hetente kétszer. Korábban mindig én vittem az edzésekre, most már ezt nem mindig tudom megtenni, olyankor az apja viszi. Lehet, hogy nem lesz belőle élsportoló, de azt hiszem, nagyon hasonlít rám, vannak céljai. Úgy látom, hogy nagyon egészséges ember lesz belőle, és én ennek érdekében mindent megteszek.

A lányom, Katona Kata, a Terézvárosi Kéttannyelvű Gimnáziumba jár. Nagyon jó tanuló, már tizenhat éves korábban megszerezte a középfokú angol nyelvvizsgát. Elmondhatom magamról, hogy elégedett és büszke édesanya vagyok.

Összetartó család vagyunk, ezt hoztam magamról otthonról. Nekem is mindig nagyon jó volt a kapcsolatom a szüleimmel. Édesapám sajnos már egy éve nincs közöttünk, édesanyámmal és testvéreimmel – hárman vagyunk – bensőséges viszony fűz össze bennünket. A húgom és édesanyám Szolnokon lakik, de ha van rá időm, hetente meglátogatom őket.

Hilu Anna